

مقدمات بالینی در

روانکاوی لکان

اصول نظری و تکنیکی

بروس و یک

برگردان:

رضا سویزی - تورج بنی رستم

۱۳۹۸

سرشناسه	فینک، بروس، ۱۹۵۶ - م. Fink, Bruce
عنوان و نام پدیدآور	مقدمات بالینی در روانکاوی لکان: اصول نظری و تکنیکی / بروس فینک؛ برگردان رضا سویزی، تورج بنی رستم. تهران: گستره، ۱۳۹۸.
مشخصات نشر	۴۴۸ ص.
مشخصات ظاهری	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۶۹-۴۲-۵
شابک	فیپا
وضعیت فهرست‌نویسی	عنوان اصلی: A clinical introduction to lacanian psychoanalysis: theory and technique, 1997.
یادداشت	یادداشت
یادداشت	چاپ دوم.
یادداشت	چاپ قبلی: رضا سویزی، ۱۳۹۷.
منوع	لکان، ژاک، ۱۹۰۱-۱۹۱۸۱ م.
موضوع	Lacan, Jacques
موضوع	روانکاوی.
موضوع	Psychoanalysis
شناخته افزوده	سویزی، رضا، ۱۳۵۷ - ، مترجم.
شناسه	بنی رستم، تورج، ۱۳۵۵ - ، مترجم.
رده‌بندی کنگ	BF۱۰۹
رده‌بندی دیویی	۱۵۰/۱۹۵۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۷۲۶۹۳۴

فینک بروس

مقدمات بالینی در روانکاوی لکان

اصول نظری و تکنیکی

برگردان: رضا سویزی، تورج بنی رستم

چاپ دوم (اول گستره): ۱۳۹۸

شمارگان: ۷۷۰ نسخه

کلیه حقوق چاپ محفوظ و متعلق است به:

نشر گستره

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین،

خیابان وحید نظری، کوچه جاوید یک، شماره ۱

تلفن و نمابر: ۶۶۴۷۵۴۴۷-۴۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۶۹-۴۲-۵

فهرست

۵		قدردانی نویسنده
۷		پیشگفتار نویسنده
۱۳		پیشگفتار مترجمان

فصل اول: امیال و تکنیک روانکاوی (۱۴۷-۱۵)

۱۵		۱- تحلیل امیال
۲۷		۲- مشارکت دادن بیمار در فرآیند درمان
۵۱		۳- ارتباط در روانکاوی
۷۲		۴- تفسیر: ایجاد فضایی برای تداوم صحبت کردن در خصوص امیال
۸۳		۵- دیالکتیک امیال
۱۱۹		یادداشت‌های فصل اول

فصل دوم: تشخیص و موضع‌گیری تحلیل‌گر (۳۹۳-۱۴۷)

۱۴۷		۶- رویکرد لکانی به تشخیص
۱۵۲		۷- روان‌پریشی
۲۰۳		۸- روان رنجوری
۲۸۶		۹- انحراف
۳۴۷		یادداشت‌های فصل دوم

فصل سوم: تکنیک‌های روانکاوی و رای امیال

(۳۹۵-۴۱۹)

- ۳۹۵ ۱۰- از امیال به ژوویسانس
- ۴۱۵ یادداشت‌های فصل سوم
- ۴۲۱ یادداشت پایانی
- ۴۲۳ لیست آثار پیشنهادی
- ۴۳۳ اسامی خاص به ترتیب حروف الفبای فارسی
- ۴۳۵ اسامی خاص به ترتیب حروف الفبای انگلیسی
- ۴۳۷ واژه‌نامه فارسی به انگلیسی

www.ketab.ir

پیشگفتار

همیشه هدف آموزه‌های من، پرورش روانکاوان
بوده و خواهد بود.

– لکان، سمینار XI.209

علی‌رغم نوشتار دشوار لکان، بسیار آسان فهم و نوآوری‌های بالینی وی را می‌توان به وضوح و به سادگی قاعده‌مند ساخت. همچنان امروز نیز تعداد کمی از کتب قابل دسترس لکان – چه بسا هیچ کدام از کتب قابل دسترس وی – در این باب که چگونه فرد روانکاو لکانی را به ورطه عمل برساند، روانکاری لکانی دربردارنده چیست و بدین ترتیب، چه تفاوتی با دیگر اشکال درمان – چه دارن جست‌گیری روانکاوانه باشد یا خیر – دارد صحبت می‌کنند.

کتاب پیش رو با هدف اصلاح چنین شرایطی تنظیم شده است. این کتاب برای متخصصان گستره بالینی (روانکاوان، روانشناسان، روان‌پزشکان، مشاوران، مددکاران اجتماعی و...) و درمانگران – یا افراد علاقمند به ورود به حیطه درمان – طراحی شده است. این کتاب با کار آموزشی من با درمانگران جدید در دانشگاه دوکین^۱ و نظارت بر متخصصان بالینی که به تازگی شروع به کار کرده بودند و برخی از آن‌ها سال‌ها در درمان تجربه داشتند، به بلوغ رسید. اندکی از آن‌ها از قبل دانشی غنی از کارهای لکان داشتند

اما با این حال قادر به یافتن زمینه‌های مشترک در تجربه کار بالینی و حل آن دسته از مسائلی که بسیاری از شاغلان این گستره با آن‌ها مواجه می‌شدند، بودیم. مشارکت دادن بیماران در درمان، مواجهه و حل اضطراب و مطالبات آن‌ها، مدیریت انتقال عشق، کنارگذاشتن احساسات خودمان برای بیمار (یا علیه وی)، حذف تعصباتمان از موقعیت درمانی، کارکردن بر روی پرخاشگری، طعنه‌ها و انتقادات بیمار و...

بر اساس تجربه من، متخصصان بالینی با انواع نظرات متفاوت، کارهای لکان را زمانی که برای موقعیت‌های بالینی دشوار بکار گرفته می‌شود کاملاً قابل دستیابی می‌بیند. از اینرو تمام تلاش خویش را بکار گرفته‌ام تا در این کتاب ابعاد تجربیات روزانه متخصصان را مورد بحث و بررسی قرار دهم و بیشترین تعداد ممکن از مثال‌ها را برای توضیح کردن نقطه نظراتم بکار گیرم.

فرض را بر این اساس قرار داده‌ام که مخاطب هیچ دانش قبلی از کارهای لکان ندارد و در بخشی مجزا در انتهای کتاب به منظور تکمیل مباحث، مطالب پیشنهادی برای مطالعه بیشتر ارائه داده‌ام، که شامل کتاب‌ها و مقالات فروید و لکان و دانشجویان لکان است. این کتاب برحمت بسیاری از کارهای قبلی من در مورد لکان، شامل تفاسیر دقیق از مفاهیم پیچیده یا روشکافی فرمول‌های نوشته‌های ثقیل او نیست. فرض من بر این است که مخاطب با مشکلات عملی متعددی در کار درمانی با بیماران مواجه شده است و هنوز چندان نسبت به علاقمندی خود به رویکرد لکان مطمئن نیست که ساعت‌ها و به احتمال زیاد ماه‌ها سال‌ها بر نکات ظریف نظریه لکانی تعمق کرده و وقت بگذارد.

از اینرو، رویکرد من در این کتاب را می‌توان حداقل از ۲ زاویه متفاوت مشاهده کرد: (۱) رویکردی که متشکل از عمومی‌سازی غیرقابل تصدیق و پالایش شده کارهای لکان است: شامل تعمیم دادن و فروکاست‌گرایی‌های افسارگسیخته - به ناچار توسط برخی افراد به مورد مذکور متهم می‌شوم. (۲) رویکردی که در تلاش است تا برای تلاقی حیطه نظری و عملی از نوعی که در بسیاری از بیمارستان‌های پاریس و کلینیک‌های سرپایی^۱ که توسط لکانی‌ها مدیریت می‌شود و کمبود آن

بشدت احساس می‌گردد، فرصتی فراهم آورد. درمانگران جدید و درمانگران درحال آموزش در این موقعیت‌های بالینی در کار با درمانگران لکانی مشارکت روزانه دارند - نه با مباحث خوش‌آیندتر دیالکتیک هگل، منطق موجهات، مکان‌شناسی، نظریات هایدگری از بودن و حقیقت یا استعاره‌های ادبی^۱، بلکه با مواردی واقعی که در آن‌ها تشخیص، دارودرمانی، بستری در بیمارستان و مشارکت بیمار در درمان مسئله‌ای حیاتی است. در بستر معرفی بیمار، بحث در مورد آنچه بایستی در مورد یک بیمار انجام شود یا تفسیر رویا، فانتزی یا خیال‌پردازی است که متخصصان بالینی فربه اغلب در وهله اول با مفاهیمی همچون امیال روانکاو، امر نمادین، آبره *a*، ژونیه انسر...^۲ مواجه می‌شوند. آن‌ها خود به خود این موارد را در نمی‌یابند بلکه در فرانسه - حداقل یک بستر وجود دارد که در آن مفاهیم اصلی لکانی در موقعیت‌های بالینی روزانه به کار گرفته می‌شود تا آنچه برای یک بیمار و در یک زمان مشخص رخ می‌دهد، تعریف شود و توصیه‌هایی برای درمانگرانی که این بیماران را ملاقات می‌کنند، ایجاد گردد.

هیچ‌کس روانکاو متولد نمی‌شود و نه هم‌ها و آقایان فرانسوی که در خیابان راه می‌روند هیچ درکی از دستور زبان لکانی و حتی هیچ تصویری از اظهارات چندلایه و چندطرفیتی وی ندارند. هیچ‌کس در فرانسه با خواندن کتاب اصلی لکان، *The Ecrits* او را در نمی‌یابد؛ همان‌طور که خود لکان می‌گوید: «انتظار نمی‌رود این کتاب خوانده شود» (Seminar XX, 29). درمانگران - انجمنی در بستر بالینی و آکادمیک لکان را در می‌یابند؛ جایی که توسط یک یا چند تن از هزاران متخصصی که مستقیماً با لکان و همکاران او کار کرده‌اند، سخنرانی کرده‌اند - معنای موردی به بیمارستان‌ها داشته‌اند و سال‌ها بر روی نیمکت طبابت زمان صرف کرده‌اند، آموزش داده می‌شوند. آن‌ها مستقیماً و از منابع اصلی - به صورت کاربردی - در مورد لکان آموزش می‌بینند.

از این‌رو راهی طولانی در پیش است که در آمریکا به کارهای لکان، بیش از صرفاً یک مجموعه نوشتاری - یک گفتمان آکادمیک و مرده نگاه شود. برای اینکه

1. The nicer points of Hegelian dialectics, modal logic, topology, Heideggerian theories of being and truth, or literary tropes

گفتمان لکان زنده شود، بایستی رویکرد بالینی وی در روانکاوی، نظارت و کار بالینی معرفی گردد - به عبارت دیگر، بایستی رویکرد بالینی وی در گستره تجربه ذهنی معرفی شود. کتاب‌ها فقط آغاز راه هستند. چنانچه این توانایی را داشته باشیم که با رساندن متخصصان بالینی به سطح تجربه روزانه، این انگیزه را در آن‌ها ایجاد کنیم تا به اثرات لکان که اغلب به سختی می‌توان در آن‌ها نفوذ کرد نگاه عمیق‌تری داشته باشند و دیدگاه او از تجربه روانکاوی را بیشتر جدی بگیرند، بایستی در این کتاب - هم‌راهِ به انجام برسانم. این کتاب به هیچ وجه ادعایی از ارائه توضیحی تمام و کمال در دیدگاه لکان از کار بالینی ندارد بلکه یک کتاب مقدماتی و دعوت به مطالعه کارهای اوست.

این کتاب می‌راند برای روانکاوان در حال آموزش، متخصصان تمامی شاخه‌ها و سمینارهای پیشرفته، کارشناسان و دانشجویان دوره کارشناسی روانشناسی و دیگر حیطه‌های مرتبط مناسب باشد. این کتاب مروری گسترده بر رویکرد لکان به درمان دارد و این درحالی است که بسیاری از مفاهیم اصلی وی را معرفی می‌نماید: امر تصویری، امر نمادین، امر واقع؛ نیاز به اخلاص، عشق، امیال، فانتزی، ژوئیسانس؛ سوژه، ابژه، دیگری بزرگ؛ دال و مدلول. سه شکل نفی (فورکلوزر، انکار و سرکوب) و ساختارهای بالینی که موارد مذکور تغییر می‌دهند، آن‌ها است. امیال روانکاو، نشان‌گذاری و طول متغیر جلسات و غیره. در فصل بعدی چهار مبحث موردی با جزئیات آن‌ها ارائه شده است که رویکرد لکان به کار بالینی که در این کتاب آورده شده و دسته‌های متفاوت تشخیص روانکاوی را به تصویر می‌کشند همچنین در فصول ابتدایی تا حدی محتوای موردی را گنجانده‌ام (اگرچه ماهیت آن است به دیگر مباحث موردی، ناقص‌تر هستند) که بیشتر آن‌ها را از سرپرست‌های خود قرض گرفته‌ام. همانطور که همیشه وقتی بحث پرونده‌های خودم به میان می‌آید، بیشتر مایل‌م به مباحثات گسترده‌تری نسبت به آنچه متن فراهم می‌آورد، بپردازم. اغلب، استخراج مداخلات مشخص و تصویرسازی کارهای آن‌ها نسبت به کارهای خودم را راحت‌تر می‌بینم. دو مطالعه موردی ارائه شده در فصل ۸ از کارهای خودم است و محتوای پیش‌زمینه‌ای متعدد و خوبی ارائه می‌دهد.

لکانی که من در این کتاب تشریح می‌کنم، «لکان ابتدایی» نیست - یعنی یک متخصص بالینی در سال ۱۹۵۰ - بلکه لکان مترقی‌ترِ میانه تا اواخر دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ است. درکِ من از کارهای او ناشی از هفت سال آموزش حرفه‌ای در مؤسسه‌ای در پاریس که لکان پیش از مرگش آن را برپا کرد (the Ecole de la cause Freudienne)، تجربه روانکاوی شخصی و سرپرستی از سوی دانشجویان لکان، مطالعات کارشناسی در دانشگاه Saint Denis, Paris VIII و سال‌ها کار خصوصی مداوم، سرپرستی، مطالعه و ترجمه است.

بایدی اشاره کنم که در تغییر ترجمه بسیاری از عباراتی که از کارهای لکان نقل قول کرده‌ام، آزادی عمل فائل شده‌ام. اخیراً اقدام به آماده کردن یک نسخه کامل و جدید از اثر اصلی نوشته شده توسط لکان، *Ecrits* (Paris: Seuil, 1966) کرده‌ام که کاملاً برایم روشن است که ترجمه فعلی آن *Ecrits: A Selection* (New York: Norton, 1977)، نه تنها گمراه‌کننده بلکه اغلب کاملاً اشتباه است. در هر مورد، نه تنها صادقانه معنی (معانی) لکان را به زبان فرانسوی ترجمه کرده‌ام بلکه آن را به زبان مصطلح انگلیسی - آمریکایی بیان کرده‌ام. همین دلیل بر مخاطب آمریکایی توان و تأثیری مشابه با مخاطب فرانسوی دارد. به نظر من این امر یکی از ابعاد ترجمه است که بسیاری از ترجمه‌های کارهای لکان تا روز به شایسته فاقد آن بوده است.

بروس فینک